

FREE STATE PROVINCE

PROVINCIAL GAZETTE

PROVINSIALE KOERANT

PROVINSIE VRYSTAAT

Published by Authority

Uitgegee op Gesag

No. 51

BLOEMFONTEIN, 25 JULY 2008

BLOEMFONTEIN, 25 JULIE 2008

OFFICE OF THE PREMIER	KANTOOR VAN DIE PREMIER
<p>No. 2</p> <p>25 July 2008</p>	<p>No. 2</p> <p>25 Julie 2008</p>
<p>It is hereby notified that the Premier has assented to the following Act which is hereby published for general information:-</p>	<p>Hierby word bekend gemaak dat die Premier die onderstaande Wet bekragtig het, wat hierby ter algemene inligting gepubliseer word:-</p>
<p>No. 2 of 2008 : Free State Petitions Act, 2008</p>	<p>No. 2 van 2008 : Vrystaatse Wet op Petisies, 2008</p>

ACT

To provide for the right to submit a petition to the Legislature of the Province of the Free State; to provide for the general principles and procedures for the submission of a petition to the Legislature; to provide for the consideration of a petition by committees of the Legislature; and to provide for incidental matters.

BE IT ENACTED by the Provincial Legislature of the Free State, as follows:-

(English text assented to and signed by the Premier.)

Definitions

5

1. In this Act, unless the context otherwise indicates -

“**administrative support service**” means employees of the Legislature assigned by the Secretary for purposes of the effective implementation and execution of this Act;

10

“**Chairperson**” means the chairperson of the Committee;

“**Committee**” means a Portfolio Committee of the Legislature, and includes an ad hoc Committee established in terms of the Standing Rules and Orders;

15

“**Constitution**” means the Constitution of the Republic of South Africa, 1996;

“**Executive Council**” means the executive council of the Province contemplated in section 132 of the Constitution;

20

“**Legislature**” means the provincial legislature of the Province contemplated in section 104 of the Constitution;

25

“**municipal council**” means the local government authority in the Province;

“**petition**” means a complaint or request or a representation or a submission addressed by a petitioner to the Committee in terms of this Act;

30

“**petitioner**” means a person who submits a petition in terms of this Act, and includes a natural or juristic person;

“**prescribed**” means prescribed by regulation in terms of section 16;

35

“**Province**” means the Province of the Free State established in terms of section 103 of the Constitution;

WET

Om voorsiening te maak vir die reg om 'n petisie voor te lê aan die Wetgewer van die Provinsie Vrystaat; om voorsiening te maak vir die algemene beginsels en prosedures rakende die indien van 'n petisie aan die Wetgewer; om voorsiening te maak vir die oorweging van 'n petisie deur die komitees van die Wetgewer; en om voorsiening te maak vir toevallige sake.

DAAR WORD BEPAAL deur die Provinsiale Wetgewer van die Provinsie Vrystaat soos volg:-

(Engelse teks deur die Premier bekragtig en geteken.)

5

Woordomskrywings

1. In hierdie Wet, tensy uit die samehang anders blyk, beteken –

10

“administratiewe ondersteuningsdiens” werknemers van die Wetgewer wat aangewys is deur die Sekretaris vir die doel van doelmatige implementering en uitvoering van hierdie Wet;

15

“Grondwet” die Grondwet van die Republiek van Suid Afrika, 1996;

“hierdie Wet” sluit die regulasies in wat ingevolge hierdie Wet gepromulgeer is.

20

“Komitee” 'n Portefeuljekomitee van die Wetgewer, en sluit 'n *ad hoc*-komitee in wat gestig is in ooreenstemming met die Reglement van Orde;

25

“munisipale raad” die plaaslike regeeringsgesag in die Provinsie;

“petisie” 'n klagte of 'n versoek of 'n voorlegging of 'n betoog wat deur die petitioner aan die Komitee gerig is ingevolge hierdie Wet;

30

“petitionaris” 'n persoon wat 'n petisie voorlê ingevolge hierdie Wet, en dit sluit 'n natuurlike of regspersoon in;

“Provinsie” die Provinsie Vrystaat gestig ingevolge artikel 103 van die Grondwet;

“Sekretaris” die Sekretaris van die Wetgewer, of enige amptenaar wat skriftelik deur die Sekretaris aangewys is;

35

“Speaker” die Speaker van die Wetgewer verkies ingevolge artikel 111 van die Grondwet;

“Reglement van Orde” die reëls en ordes wat opgestel is vir die voer van verrigtinge van die Wetgewer ingevolge artikel 116 van die Grondwet

“**relevant authority**” means a provincial department, municipal council, or other government institution over which the Legislature exercises oversight;

“**Secretary**” means the Secretary to the Legislature, or any official designated by the Secretary in writing; 5

“**Speaker**” means the Speaker of the Legislature elected in terms of section 111 of the Constitution;

“**Standing Rules and Orders**” means the rules and orders made for the conduct of business of the Legislature in terms of section 116 of the Constitution; 10

“**this Act**” includes the regulations promulgated under this Act.

Right to petition 15

2. (a) Subject to the provisions of this Act and any other law, a petitioner has the right to petition the Legislature.

(b) The administrative support service must render assistance to a prospective petitioner who wishes to submit a petition to the Legislature. 20

General principles

3. (1) A petitioner must submit a petition in writing in any of the official languages of the Republic of South Africa. 25

(2) The Legislature must -

(a) respect, protect and promote the rights of a petitioner provided for in this Act; 30

(b) take appropriate steps to promote and facilitate participation by the citizens of the Province in the process of governance in the Province, particularly persons previously disadvantaged by unfair discrimination of whatever nature; and 35

(c) enhance democracy by exercising maximum accountability and transparency in their consideration of petitions. 40

(3) The Legislature must promote and facilitate a fair and equitable process of considering petitions submitted to the Legislature in terms of this Act.

“toepaslike gesag” ’n provinsiale departement, munisipale raad of ander
regeringsinstelling waarvoor die Wetgewer toesig uitoefen;

5

“Uitvoerende Raad” die uitvoerende raad van die Provinsie soos beoog in artikel
132 van die Grondwet;

“Voorsitter” die voorsitter van die Komitee;

10

“voorgeskrewe” voorgeskryf by regulasie ingevolge artikel 16;

“Wetgewer” die provinsiale wetgewer van die Provinsie soos beoog in artikel 104
van die Grondwet.

Reg tot petisie

15

2. (a) Onderworpe aan die bepalinge van hierdie Wet en enige ander wet, het ’n
petisionaris die reg om ’n petisie aan die Wetgewer voor te lê.

20

(b) Die administratiewe ondersteuningsdiens moet hulp verleen aan ’n
voornemende petisionaris wat ’n petisie aan die Wetgewer wil voorlê.

Algemene beginsels

25

3. (1) ’n Petisionaris moet skriftelik ’n petisie in enige van die amptelike tale van
die Republiek van Suid-Afrika voorlê.

30

(2) Die Wetgewer moet –

(a) die regte van ’n petisionaris soos in hierdie Wet bepaal, respekteer,
beskerm en bevorder;

35

(b) toepaslike stappe neem om deelname aan die regeringsproses van
die Provinsie deur die burgers van die Provinsie te bevorder en te
fasiliteer; veral persone wat voorheen deur onregverdige
diskriminasie van welke aard ook al benadeel is; en

40

(c) die demokrasie versterk deur optimale aanspreeklikheid en
deursigtigheid in hul oorweging van petisies uit te oefen.

(3) Die Wetgewer moet ’n regverdige en gelyke proses bevorder en fasiliteer by
die oorweging van petisies wat ingevolge hierdie Wet aan die Wetgewer
voorgelê is.

Petitions

4. (1) A petition may be -
- (a) a single petition, which is an individual submission from a single petitioner, concerning a particular complaint or request; 5
  - (b) an association petition, which is an individual submission from an association or single petitioner mandated by an association to submit that petition in writing, concerning a particular complaint or request; 10
  - (c) a collective petition, which is a collection of signatures from a number of petitioners, concerning a particular complaint or request; 15
  - (d) a mass or group petition, which is made up of individual or group submissions from a number of petitioners, concerning the same or substantially similar complaints or requests. 20
- (2) A petition may be submitted by a person acting -
- (a) in his or her own interest; 25
  - (b) in the interest of another person who is not in a position for whatever reason to submit a petition in his, her or its own name; 30
  - (c) as a member of or in the interest of a group or section of a community; or 35
  - (d) in the public interest. 40
- (3) A petition may subject to subsection (4) address any matter -
- (a) within the legislative authority of the Province contemplated in the Constitution; 35
  - (b) within the executive authority of the Province contemplated in the Constitution; 40
  - (c) assigned to a member of the Executive Council in terms of the Constitution; or 40
  - (d) relating to the provincial supervision of local government contemplated in the Constitution.

Petisies

4. (1) 'n Petisie mag –
- 5 (a) 'n enkele petisie wees, wat 'n individuele voorlegging van 'n enkele
petitionaris is, rakende 'n spesifieke klagte of versoek;
- 10 (b) 'n assosiatiewe petisie wees, wat 'n individuele voorlegging van 'n
vereniging of 'n enkele petitionaris is wat deur 'n vereniging
afgevaardig is om daardie petisie, rakende 'n spesifieke klag of
versoek, voor te lê;
- 15 (c) 'n gesamentlike petisie wees, wat 'n versameling handtekeninge van
'n paar petitionarisse rakende 'n spesifieke klagte of versoek is;
- (d) 'n massa- of groeppetisie wees, wat bestaan uit individuele of
groepvoorleggings van 'n aantal petitionarisse rakende dieselfde of
weselik ooreenstemmende klagtes of versoeke.
- 20 (2) 'n Petisie mag voorgelê word deur 'n persoon wat optree –
- (a) in sy of haar eie belang;
- 25 (b) in die belang van 'n ander persoon wat om welke rede ookal nie in
'n posisie is om 'n petisie in sy, haar, of hulle eie naam in te dien nie;
- (c) as 'n lid van, of in die belang van 'n groep of deel van 'n
gemeenskap; of
- 30 (d) in openbare belang.
- (3) 'n Petisie mag, onderworpe aan subartikel (4) enige saak aanroer –
- 35 (a) binne die wetgewende gesag van die Provinsie soos in die Grondwet
beoog;
- (b) binne die uitvoerende gesag van die Provinsie soos in die Grondwet
beoog;
- 40 (c) wat ingevolge die Grondwet aan 'n lid van die Uitvoerende Raad
opgedra is;
- (d) rakende die provinsiale oorsig van plaaslike regering soos in die
Grondwet beoog.

- (4) The Legislature must not consider a petition -
- (a) falling outside the scope of matters contemplated in subsection (3);
  - (b) concerning a matter pending in a court of law or other tribunal or forum contemplated in the Constitution; 5
  - (c) in connection with the conviction and sentencing by a criminal court of law of a person to a period of imprisonment; or 10
  - (d) addressing a matter, which falls within the scope of a commission of inquiry established in terms of section 127(2) (e) of the Constitution.
- (5) The Legislature may not consider a petition which - 15
- (a) is illegible;
  - (b) does not state the correct name and contact details of the petitioner and, where applicable, the name of the association or group on whose behalf the petition has been submitted; 20
  - (c) has not been signed by the petitioner, except in the case of a petitioner who is unable to write and -
    - (i) who has made a mark on the petition as a symbol of his or her authority to submit the petition; and 25
    - (ii) that mark was made in the presence of two witnesses who are able to write and who by signing that petition certify that the mark is that of the petitioner; 30
  - (d) address a matter previously considered by the Committee except if that petition contains new information that may materially impact on the outcome of the consideration of the matter; 35
  - (e) contains defamatory statements or improper language;
  - (f) if applicable, addresses a matter that the petitioner has not yet brought to the attention of the relevant authority, or if the petitioner has brought it to the attention of the relevant authority, the relevant authority has not been afforded reasonable time to consider the matter. 40

- (4) Die Wetgewer moet nie 'n petisie oorweeg wat –
- (a) buite die omvang van kwessies soos in subartikel (3) beoog, val;
  - 5 (b) handel oor 'n kwessie wat hangende is in 'n geregshof of ander tribunaal of forum soos in die Grondwet beoog;
  - (c) verband hou met die skuldigbevinding en vonnisoplegging deur 'n
10 strafhof van 'n persoon vir 'n tydperk van tronkstraf; of
  - (d) oor 'n saak handel wat binne die verwysingsraamwerk van 'n kommissie van ondersoek val wat ingevolge artikel 127(2) (e) van die Grondwet gestig is.
- (5) Die Wetgewer moet nie 'n petisie oorweeg wat –
- (a) onleesbaar is;
  - 20 (b) nie die korrekte naam en kontakbesonderhede van die petitioneris bevat en, waar van toepassing, die naam van die vereniging of groep namens wie die petisie voorgelê is, bevat nie;
  - (c) nie deur die petitioneris geteken is nie, behalwe in gevalle waar die petitioneris nie kan skryf nie en –
25
    - (i) wat 'n merk op die petisie gemaak het as simbool van sy of haar bevoegdheid om die petisie in te dien; en
    - 30 (ii) daardie merk gemaak is in die teenwoordigheid van twee getuies wat kan skryf, en wat, deur die ondertekening van daardie petisie, sertifiseer dat die merk dié van die petitioneris is.
  - 35 (d) 'n kwessie aanraak wat voorheen deur die Komitee oorweeg is, behalwe as daardie petisie nuwe inligting bevat wat 'n substansiële invloed op die uitkoms van die oorweging van die saak kan uitoefen;
  - (e) lasterlike of onweloweglike taal bevat;
  - 40 (f) indien van toepassing, 'n kwessie aanroer wat die petitioneris nog nie onder die aandag van die betrokke owerheid gebring het nie, of as die petitioneris dit onder die aandag van die betrokke owerheid gebring het, die betrokke owerheid nog nie redelike tyd gegee is om die saak te oorweeg nie.

Submission of petition

5. (1) The Speaker must, subject to this Act and the Standing Rules and Orders, consider every petition submitted to him or her for approval. 5
- (2) If the Legislature is sitting, the Legislature, by way of resolution, refers a petition to the relevant Committee.
- (3) If the Legislature is not sitting, the Speaker refers a petition to the relevant Committee in accordance with the provisions of the Standing Rules and Orders. 10

Functions of Committee

6. The Committee must - 15
- (a) subject to this Act, consider every petition referred to it with a view to settling the matter to the satisfaction of the petitioner and report to the Legislature; 20
- (b) before it considers a petition, record and reduce to writing oral submission or evidence of a petitioner given in terms of section 7(a);
- (c) require the person or body to report to the Committee in writing on the steps taken by that person or body to address the complaint, request, recommendation or instruction by the Committee, as the case may be; 25
- (d) if it refuses to consider a petition in terms of section 4(3), (4) and (5) or because it has not been submitted in accordance with this Act, report that fact to the Legislature; 30
- (e) as determined by the Legislature, report to the Legislature on the petitions referred to it and all its activities in respect thereof, including:
- (i) the responsiveness, efficiency and timeousness with which petitions were dealt with; and 35
- (ii) the efficacy of the petition process and procedures; and
- (f) instruct the administrative support service to inform a petitioner timeously – 40
- (i) from time to time, of progress in respect of the consideration of a petition;

Voorlegging van 'n petisie

- 5
5. (1) Die Speaker moet, onderworpe aan hierdie Wet en die Reglement van Orde, elke petisie wat aan hom of haar voorgelê is, vir goedkeuring oorweeg.
- (2) Indien die Wetgewer in sitting is, verwys die Wetgewer kragtens besluit 'n petisie na die betrokke Komitee.
- 10 (3) Indien die Wetgewer nie in sitting is nie, verwys die Speaker 'n petisie na die betrokke Komitee ingevolge die bepalings van die Reglement van Orde

Funksies van die Komitee

- 15 6. Die Komitee moet –
- (a) onderworpe aan hierdie Wet, elke petisie wat daarna verwys is oorweeg met die oogmerk om die saak genoegsaam vir die petitioneris te besleg en aan die Wetgewer verslag doen;
- 20 (b) voor dit 'n petisie oorweeg, die mondelinge voorlegging of getuienis van 'n petitioneris in gevolge artikel 7(a) notuleer en op skrif stel;
- (c) vereis van die persoon of liggaam om skriftelik verslag te doen aan die Komitee oor stappe wat deur daardie persoon of liggaam geneem is om die klagte, versoek, aanbeveling of instruksie, na gelang van die geval, deur die Komitee aan te spreek;
- 25 (d) indien dit weier om 'n petisie te oorweeg ingevolge artikel 4(3), (4) en (5) of omdat dit nie in ooreenstemming met hierdie Wet ingedien is nie, die feit aan die Wetgewer te rapporteer;
- 30 (e) soos vasgestel deur die Wetgewer, verslag doen aan die Wetgewer oor die petisies wat daarna verwys is en alle aktiwiteite wat daarmee verband hou, insluitende –
- 35 (i) die mate van reaksie, toereikendheid en stiptelikheid waarmee petisies hanteer word; en
- 40 (ii) die doeltreffendheid van die petisieproses en -prosedures; en
- (f) aan die administratiewe ondersteuningsdiens opdrag gee om 'n petitioneris betyds in te lig –
- 45 (i) van tyd tot tyd, oor vordering rakende die oorweging van 'n petisie;

- (ii) if the petitioner has been invited by the Committee to make oral submission or call a witness, of the date, time and venue the petition is to be considered and that the petitioner may attend that sitting of the Committee; and 5
- (iii) of the fact that the petitioner has access to the petition file at all reasonable times as prescribed;
- (g) where applicable, recommend to the Legislature other appropriate remedies available to the petitioner. 10

Powers of Committee

7. The Committee may –

- (a) invite a petitioner to - 15
  - (i) supplement his or her petition with additional oral or written submissions; 20
  - (ii) call a witness to present oral or written evidence to the Committee;
- (b) invite public submissions from interested parties on a petition under consideration; 25
- (c) make a recommendation to the Legislature with a view to settling the request or complaint contained in the petition to the satisfaction of the petitioner;
- (d) make a recommendation to the Legislature in respect of the general approach to be followed in future in settling a request or complaint; 30
- (e) if requested to do so by a petitioner, resolve a dispute or complaint, reverse an Act, rectify an omission, regarding matters other than those prescribed by legislation by means of mediation or negotiation; 35
- (f) make a recommendation to the Legislature to refer the petition to another committee of the Legislature;
- (g) conclude its consideration of a petition and report to the Legislature, if it resolves that no steps, or no further steps, as the case may be, can be taken to settle the matter to the satisfaction of the petitioner; 40

- 5
- (ii) as die petitioner deur die Komitee uitgenooi is om 'n mondelinge voorlegging te doen of om 'n getuie te roep, oor die datum, tyd en plek waar die petisie oorweeg gaan word, en dat die petitioner die sitting van die Komitee mag bywoon;
- (iii) van die feit dat die petitioner toegang het tot die petisieleer te alle redelike tye soos voorgeskryf;
- 10 (g) waar toepaslik, ander paslike oplossings beskikbaar aan die petitioner, by die Wetgewer aanbeveel.

Magte van die Komitee

- 15 7. Die Komitee mag –
- (a) 'n petitioner uitnooi om –
- 20 (i) sy of haar petisie met addisionele mondelinge of geskrewe voorleggings aan te vul;
- (ii) 'n getuie roep om mondelinge of geskrewe getuienis aan die Komitee te lewer;
- 25 (b) 'n uitnodiging te rig vir openbare insette van belangstellende partye ten opsigte van 'n petisie onder oorweging;
- (c) 'n aanbeveling aan die Wetgewer doen met die doel om 'n skikking, wat aanvaarbaar is vir die petitioner oor die versoek of klagte wat in die petisie vervat is, te bereik;
- 30 (d) 'n aanbeveling aan die Wetgewer doen rakende die algemene benadering wat in die toekoms gevolg moet word tydens die beslegting van 'n versoek of 'n klagte;
- 35 (e) indien so versoek deur 'n petitioner, 'n geskil of klagte besleg, 'n wet herroep, of 'n leemte aansuiwer rakende sake wat nie deur wetgewing voorgeskryf word nie, deur middel van bemiddeling of onderhandeling;
- 40 (f) 'n aanbeveling aan die Wetgewer doen om die petisie na 'n ander komitee van die Wetgewer te verwys;
- (g) die oorweging van 'n petisie afhandel en aan die Wetgewer verslag doen, as daar besluit word dat geen stappe of verdere stappe, afhangende van die geval, geneem kan word om die saak voldoende vir die petitioner te besleg nie;
- 45

- (h) if the complaint or request in the petition has since its submission been settled to the satisfaction of the petitioner, conclude its consideration of a petition and report that fact to the Legislature;
- (i) subject to this Act, appoint a subcommittee in accordance with the Standing Rules and Orders to perform and exercise any of the functions or powers of the Committee. 5

Procedure for consideration of petition

10

8. The procedure for the consideration of a petition is as prescribed in the regulations and in accordance with the Standing Rules and Orders

Sitting of Committee

15

9. (1) The Committee may for purposes of hearing evidence and considering a petition sit at a date, time and place in the Province determined by the Committee in accordance with the Standing Rules and Orders.
- (2) The Chairperson must give notice of a sitting of the Committee in accordance with the Standing Rules and Orders. 20
- (3) The Chairperson must instruct the administrative support service to timeously - 30
- (a) ensure that subpoenas for witnesses have been properly issued and served as prescribed;
  - (b) inform the petitioner in writing of any matter that the petitioner is entitled to be informed of in terms of this Act, any other law or the Standing Rules and Orders; 35
  - (c) if necessary, ensure that the contents of a petition file are translated into a working language of the Committee; 40
  - (d) perform any additional duty, which will enable the Committee to properly consider a petition and exercise its other functions in terms of this Act and the Standing Rules and Orders.
- (4) Evidence presented before the Committee must be heard in public unless it is - 45
- (a) in the interests of justice; or
  - (b) in the interests of the safety of the petitioner or a witness. 50

(h) as die klage of versoek in die petisie sedert die voorlegging daarvan genoegsaam vir die petitioner geskik is, die oorweging daarvan afsluit, en die feit aan die Wetgewer rapporteer;

5 (i) onderworpe aan hierdie Wet, 'n subkomitee aanstel kragtens die Reglement van Orde om enige funksies en magte van die Komitee uit te voer.

Prosedure vir die oorweging van 'n petisie

10 8. Die prosedure vir die oorweging van 'n petisie is soos voorgeskryf in die regulasies en in ooreenstemming met die Reglement van Orde.

Sitting van die Komitee

15 9. (1) Ten einde getuienis aan te hoor en 'n petisie te oorweeg, mag die Komitee sit op 'n datum, tyd en plek in die Provinsie wat bepaal word deur die Komitee in ooreenstemming met die Reglement van Orde Reëls.

20 (2) Die Voorsitter moet kennis gee van 'n sitting van die Komitee in ooreenstemming met die Reglement van Orde.

(3) Die Voorsitter moet die administratiewe ondersteuningsdiens opdrag gee om betyds –

25 (a) te verseker dat dagvaardings van getuies behoorlik uitgereik en bedien is soos voorgeskryf;

30 (b) die petitioner skriftelik in kennis stel van enige kwessie waarvoor die petitioner die reg het om ingelig te word volgens hierdie Wet, enige ander Wet of die Reglement van Orde;

(c) indien nodig, te verseker dat die inhoud van die petisielêer na 'n werkende taal van die Komitee vertaal word;

35 (d) enige addisionele plig uitvoer wat die Komitee in staat sal stel om die petisie behoorlik te oorweeg en sy ander funksies kragtens hierdie Wet en die Reglement van Orde uit te voer.

40 (4) Getuienis wat voor die Komitee dien, moet in die openbaar gehoor word, behalwe as dit –

(a) in die belang van geregtigheid is, of

(b) in belang is van die veiligheid van 'n petitioner of 'n getuie.

- (5) The administrative support service must provide the Chairperson with a list of petitions which have not been finalized by the Committee, for tabling at each meeting of the Committee.

Accountability of Committee

5

10. (1) The Committee must report to the Legislature as contemplated in section 6.
- (2) A debate on an issue raised in a report of the Committee to the Legislature must take place if more than three members of the Legislature so demand. 10
- (3) The Legislature may refer any matter contained in a report submitted to the Legislature by the Committee back to the Committee for reconsideration.
- (4) A member of the Legislature has access to the petition file at any reasonable time. 15
- (5) The Legislature may whilst the Committee is considering a petition only conduct an interpellation in respect of that petition to the process of considering the petition and not in respect of the merits thereof. 20
- (6) A member of the Legislature may whilst the Committee is considering a petition only put a question in respect of that petition relating to the process of considering the petition and not in respect of the merits thereof. 25

Witnesses and material of evidence

11. (1) For the purpose of ascertaining a matter relating to the subject of its investigation, the Committee may, subject to the provisions of the Powers, Privileges and Immunities of the Provincial Legislature Act, 1996 (Act No. 3 of 1996)- 30
- (i) summon a person to attend a sitting of the Committee, in order to give evidence, or produce any book, document, object or other material of evidence if the Committee requires it; or 35
- (ii) subpoena a person to attend a sitting of the Committee, as a witness, in order to give evidence, or produce any book, document, object or other material of evidence, and to appear before the Committee at a time and place specified in the subpoena. 40
- (2) A person appearing before the Committee to give oral evidence must, before giving that evidence, take an oath or make an affirmation, administered by the Chairperson or any other person authorized by him or her to do so, to only speak the truth. 45

- (5) Die administratiewe ondersteuningsdiens moet die Voorsitter van 'n lys van petisië voorsien wat nie deur die Komitee gefinaliseer is nie, om tydens elke vergadering van die Komitee ter tafel gelê word.

5 Aanspreeklikheid van die Komitee

10. (1) Die Komitee moet verslag lewer aan die Wetgewer soos in artikel 6 bedoel.
- 10 (2) 'n Debat oor 'n kwessie wat geopper word in 'n verslag van die Komitee aan die Wetgewer moet plaasvind as dit deur meer as drie lede van die Wetgewer vereis word.
- 15 (3) Die Wetgewer mag enige saak vervat in 'n verslag deur die Komitee aan die Wetgewer voorgelê, na die Komitee terugverwys vir heroorweging.
- (4) 'n Lid van die Wetgewer het toegang tot die petisiëlêer te eniger redelike tyd.
- 20 (5) Terwyl die Komitee 'n petisie oorweeg, mag die Wetgewer slegs 'n interpellasie doen rakende daardie petisie vir die proses van oorweging van die petisie, en nie ten opsigte van die meriete daarvan nie.
- (6) 'n Lid van die Wetgewer mag, terwyl die Komitee besig is om 'n petisie te oorweeg, slegs 'n vraag ten opsigte van daardie petisie stel rakende die proses van oorweging van die petisie en nie rakende die meriete daarvan nie.

25

Getuies en bewysmateriaal

- 30 11. (1) Vir die doel om 'n kwessie wat verband hou met die onderwerp van hulle ondersoek te bevestig, mag die Komitee, onderworpe aan die bepalings van die Wet op die Bevoegdheid, Voorregte en Immunitete van die Provinsiale Wetgewer, 1996 (Wet Nr. 3 van 1996) –
- 35 (i) 'n persoon ontbied om 'n sitting van die Komitee by te woon, ten einde te getuig of om enige boek, dokument, voorwerp of ander bewysmateriaal te verskaf indien die Komitee dit vereis, of
- 40 (ii) 'n persoon dagvaar om 'n sitting van die Komitee as 'n getuie by te woon, ten einde te getuig of om enige boek, dokument, voorwerp of ander bewysmateriaal te verskaf, en voor die Komitee te verskyn op 'n tyd en plek soos in die dagvaarding bepaal.
- 45 (2) 'n Persoon wat voor die Komitee verskyn om mondelinge getuienis te lewer, moet, voordat daardie getuienis gelewer word, 'n eed aflê of 'n plegtige verklaring doen wat deur die Voorsitter of enige ander persoon wat deur hom of haar gemagtig is om dit te doen, afgeneem word om slegs die waarheid te praat.

(3) Subject to the Speaker's approval, a person who has been subpoenaed to attend a sitting of the Committee as a witness, or who has given evidence before the Committee, is entitled to the witness fees payable to a witness giving evidence at a criminal trial in a High Court of the Republic.

5

(4) A person appearing before the Committee to give oral evidence may be assisted by a representative of his or her choice.

Retention of materials of evidence

10

12. (1) The Committee must make a copy or reproduction in any format of materials of evidence submitted to it.

(2) The Committee must retain such copy or reproduction for an indefinite period after conclusion of the consideration of a petition.

15

(3) The administrative support service must include the copy or reproduction contemplated in subsection (1) in the particular petition file.

Offences

20

13. (1) A person properly subpoenaed in terms of section 11 who without sufficient cause -

(a) fails to appear before the Committee at the date and venue stipulated in the subpoena;

25

(b) fails to remain in attendance at the sitting of the Committee until the Chairperson excuses him or her from further attendance;

30

(c) refuses or fails to take an oath or make an affirmation contemplated in section 11(2) when called upon by the Chairperson to do so;

(d) refuses or fails to produce any book, document, object or other material of evidence in his or her possession or under his or her control which he or she has been instructed to produce,

35

is guilty of an offence.

(2) A person properly subpoenaed in terms of section 11 who after having taken an oath or made an affirmation -

40

(a) fails to answer fully or truthfully any question lawfully put to him or her; or

- (3) Onderhewig aan goedkeuring deur die Speaker is 'n persoon wat gedagvaar is om 'n sitting van die Komitee as getuie by te woon of wat getuienis voor die Komitee afgelê het, geregtig op die bedrag wat betaalbaar is aan 'n getuie wat in 'n strafgeding in die Hooggeregshof van die Republiek getuig.

5

- (4) 'n Persoon wat voor die Komitee verskyn om mondelinge getuienis te lewer mag deur 'n verteenwoordiger van sy or haar keuse bygestaan word.

Retensie van bewysmateriaal

10

12. (1) Die Komitee moet 'n kopie of afdruk in enige formaat maak van bewysmateriaal wat by hulle ingedien is.

15

- (2) Die Komitee moet sodanige kopie of afdruk vir 'n onbepaalde tydperk na die afhandeling van die oorweging van 'n petisie terughou.

- (3) Die administratiewe ondersteuningsdiens moet die kopie of afdruk in subartikel (1) bedoel in die spesifieke petisielêer insluit.

20

Misdrywe

13. (1) 'n Persoon wat behoorlik kragtens artikel 11 gedagvaar is en wat sonder voldoende rede –

25

- (a) in gebreke bly om op die datum en in die lokaal wat in die dagvaarding aangedui is voor die Komitee te verskyn;

30

- (b) in gebreke bly om teenwoordig te bly by die sitting van die Komitee totdat die Voorsitter hom of haar van verdere teenwoordigheid verskoon;

35

- (c) weier of in gebreke bly om 'n eed of 'n plegtige verklaring af te lê soos in artikel 11(2) bedoel wanneer deur die Voorsitter versoek word om dit te doen;

40

- (d) weier of in gebreke bly om enige boek, dokument, voorwerp of ander bewysmateriaal te verskaf wat in sy of haar besit of onder sy of haar beheer is en wat hy of sy beveel is om te verskaf,

is skuldig aan 'n misdryf.

- (2) 'n Persoon wat behoorlik kragtens artikel 11 gedagvaar is en wat nadat 'n eed of 'n plegtige verklaring afgelê is –

45

- (a) in gebreke bly om enige vraag wat wetlik aan hom of haar gestel is, volledig of eerlik te antwoord; of

- (b) otherwise knowingly gives false evidence,
is guilty of an offence.
- (3) A person – 5
- (a) who threatens, obstructs or unduly influences a person properly subpoenaed in terms of section 11 to -
- (i) refuse or fail to give oral evidence before the Committee; 10
- (ii) knowingly give false evidence before the Committee; or
- (iii) refuse or fail to produce any book, document, object or other material of evidence in his or her possession or under his or her control which he or she has been instructed to produce; 15
- (b) properly subpoenaed in terms of section 11 who produces any book, object or other material of evidence before the Committee which he or she knows is false, fabricated, falsified or unlawfully or falsely altered; 20
- (c) who destroys, conceals, falsifies, fabricates or unlawfully or falsely alters any book, document, object or other material of evidence which he or she knows or may be reasonably expected to know may be relevant to a petition being considered or to be considered by the Committee; or 25
- (d) who knowingly furnishes the Committee with information or makes a statement before it which is false or misleading, 30
- is guilty of an offence.
- (4) Any person who wilfully obstructs or unduly influences the Committee, any member of the Committee or any member of the administrative support service from doing or not doing anything authorized in terms of this Act is guilty of an offence. 35
- (5) Any person who fails or refuses to comply with a resolution of the Legislature taken in terms of this Act is guilty of an offence. 40

Communication to Petitioner

14. The Secretary shall, in writing, communicate to the petitioner any resolution taken by the Legislature in respect of a petition and of the reasons thereof. 45

- (b) anders bewustelik valse getuïenis lewer,
is skuldig aan 'n misdryf.
- 5 (3) 'n Persoon –
- (a) wat 'n persoon wat behoorlik kragtens artikel 11 gedagvaar is dreig,
belemmer of onregmatig beïnvloed om –
- 10 (i) te weier of in gebreke te bly om mondelinge getuïenis voor
die Komitee te lewer;
- (ii) bewustelik valse getuïenis voor die Komitee te lewer; of
- 15 (iii) te weier of in gebreke te bly om enige boek, dokument,
voorwerp of ander bewysmateriaal te verskaf wat in sy of
haar besit of onder sy of haar beheer is en wat hy of sy
beveel is om te verskaf;
- 20 (b) behoorlik ingevolge artikel 11 gedagvaar en wat enige boek,
dokument, voorwerp of ander bewysmateriaal aan die Komitee
verskaf wat hy of sy weet vals, versin, vervals of onwettiglik of
valslik gewysig is;
- 25 (c) wat enige boek, dokument, voorwerp of ander bewysmateriaal wat
hy of sy weet of redelikerwys verwag mag word om te weet toepaslik
mag wees vir 'n petisie wat deur die Komitee oorweeg word of
oorweeg moet word, vernietig, versteek, vervals, versin of onwettig
of valslik wysig; of
- 30 (d) wat bewustelik die Komitee van inligting voorsien of 'n verklaring
voor die Komitee doen wat vals of misleidend is,
is skuldig aan 'n misdryf.
- 35 (4) Enige persoon wat die Komitee, enige lid van die Komitee of enige lid van
die administratiewe ondersteuningsdiens opsetlik belemmer of onregmatig
beïnvloed om enigiets te doen of nie te doen nie wat ooreenkomstig hierdie
Wet gemagtig is, is skuldig aan 'n misdryf.
- 40 (5) Enige persoon wat versuim of weier om te voldoen aan die besluit van die
Wetgewer kragtens hierdie Wet, is skuldig aan 'n misdryf.

Kommunikering met die petitioneris

45

14. Die Sekretaris sal enige besluit wat deur die Wetgewer geneem is rakende 'n petisie en die redes daarvoor skriftelik aan die petitioneris kommunikeer.

Penalties

15. A person convicted of an offence under section 13 is liable to a fine or to imprisonment for a period not exceeding 12 months or to both such fine and imprisonment. 5

Regulations

16. (1) The Speaker may make regulations in respect of - 10
- (a) the process and procedures for the submission of a petition; 15
  - (b) the registration of a petition and opening of a petition file by the Secretary; 20
  - (c) the preliminary investigation of a petition by the administrative support service; 25
  - (d) the process and procedures for the referral of a petition to a Committee; 30
  - (e) the process and procedures for the handling of a petition when the Legislature is not in session; and 35
  - (f) the procedure to deal with conflicts of interest. 40
- (2) The Speaker may make regulations in respect of -
- (a) the rights of a petitioner contemplated in this Act; 30
  - (b) any duty or function not provided for in subsection (1), which the Committee is required to perform; 35
  - (c) any duty or function not provided for in subsection (1) , which the administrative support service is required to perform; 40
  - (d) any timeframe to be adhered to during any process or for any procedure contemplated in this Act; 45
  - (e) the archiving or disposal of a petition file that has been closed; 40
  - (f) the procedures and process for the issuing and serving of a subpoena for purposes of this Act; 45

Strafmaatreëls

- 5   **15.**   'n Persoon wat veroordeel is weens 'n misdryf ingevolge artikel 13 is blootgestel aan 'n boete of tronkstraf vir 'n tydperk van nie langer as 12 maande nie of vir beide sodanige boete en tronkstraf.

Regulasies

- 10   **16.**   (1)   Die Speaker mag regulasies maak ten opsigte van –
- (a)   die proses en prosedures vir die indiening van 'n petisie;
- (b)   die registrasie van 'n petisie en die opening van 'n petisielêer deur die Sekretaris;
- 15   (c)   die voorlopige ondersoek van 'n petisie deur die administratiewe ondersteuningsdiens;
- (d)   die proses en prosedures vir die verwysing van 'n petisie na 'n Komitee;
- 20   (e)   die proses en prosedures vir die hantering van 'n petisie wanneer die Wetgewer nie in sitting is nie; en
- (f)   die prosedure om botsende belange te hanteer.
- (2)   Die Speaker mag regulasies maak ten opsigte van –
- 30   (a)   die regte van 'n petitioneris soos in hierdie Wet beoog;
- (b)   enige verpligting of funksie waarvoor daar nie in subartikel (1) voorsiening gemaak word nie, wat van die Komitee verwag word om uit te voer;
- 35   (c)   enige verpligting of funksie waarvoor daar nie in subartikel (1) voorsiening gemaak word nie, wat van die administratiewe ondersteuningsdiens verwag word om uit te voer;
- (d)   enige tydsraamwerk waaraan tydens enige proses of vir enige prosedure beoog in hierdie Wet voldoen moet word;
- 40   (e)   die opneem in argiewe of die wegdoening van 'n petisielêer wat gesluit is;
- 45   (f)   die prosedures en proses vir die uitreiking en bediening van 'n dagvaarding vir doeleindes van hierdie Wet;

- (g) any measures to be taken by the Legislature, the Committee to promote and facilitate participation by the citizens of the Province in the process of governance in the Province; or
- (h) in general, any matter not provided for in this section that may be necessary to prescribe in order to achieve or promote the objects of this Act. 5

Short title

17. This Act is called the Free State Petitions Act, 2008.

10

- 5
- (g) enige maatreëls wat deur die Wetgewer en Komitee geneem moet word om deelname deur die burgers van die Provinsie in die proses van staatsbestuur van die Provinsie te bevorder en te fasiliteer; of
  - (h) oor die algemeen, enige kwessie waarvoor daar nie in hierdie artikel voorsiening gemaak word nie en wat nodig mag wees om voor te skryf ten einde die doelwitte van hierdie Wet te bereik of bevorder.

10

Kort titel

17. Hierdie Wet heet die Vrystaatse Wet op Petisies, 2008.

PROVINCIAL GAZETTE
(Published every Friday)

All correspondence, advertisements, etc. must be addressed to the Officer in charge of the Provincial Gazette, P.O. Box 517, Bloemfontein. Free Voucher copies of the Provincial Gazette or cuttings of advertisements are NOT supplied. If copies of the Provincial Gazette are required, R10.50 must be sent for each copy.

Subscription Rates (payable in advance)

The subscription fee for the Provincial Gazette (including all Extraordinary Provincial Gazettes) are as follows:

Half-yearly (post free)	R 348.20
Yearly (post free)	R 696.50
Price per single copy (post free)	R 10.50

Stamps are not accepted

Closing time for acceptance of copy

All advertisements must reach the Officer in Charge of the Provincial Gazette not later than **12:00, seven working days** prior to the publication of the Gazette. Advertisements received after that time will be held over for publication in the issue of the following week, or if desired by the advertiser, will be inserted in the current issue as a "Late Advertisement". In such case the advertisement must be delivered to the Officer in Charge not later than **10:30 on the Thursday** of the week preceding the publication of the Gazette and double rate will be charged for that advertisement.

A "Late Advertisement" will not be inserted as such without definite instructions from the advertiser.

Advertisement Rates

Notices required by Law to be inserted in the Provincial Gazette: R11.50 per centimeter or portion thereof, single column.

Advertisement fees are payable in advance to the Officer in charge of the Provincial Gazette, P.O. Box 517, Bloemfontein, 9300.

Printed and published by the Free State Provincial Government

PROVINSIALE KOERANT
(Verskyn elke Vrydag)

Alle korrespondensie, advertensies, ens. moet aan die Beampte Belas met die Provinsiale Koerant, Posbus 517, Bloemfontein, geadresseer word. Gratis eksemplare van die Provinsiale Koerant of uitknipsels van advertensies word NIE verskaf nie. Indien eksemplare van die Provinsiale Koerant verlang word, moet R10.50 vir elke eksemplaar gestuur word.

Intekengeld (vooruitbetaalbaar)

Die intekengeld vir die Provinsiale Koerant (insluitend alle Buitengewone Provinsiale Koerante) is soos volg:

Halfjaarliks (posvry)	R 348.20
Jaarliks (posvry)	R 696.50
Prys per los eksemplaar (posvry)	R 10.50

Seëls word nie aanvaar nie.

Sluitingstyd vir die Aanneem van Kopie

Alle advertensies moet die Beampte Belas met die Provinsiale Koerant bereik nie later nie as **12:00 sewe werksdae** voordat die Koerant uitgegee word. Advertensies wat na daardie tyd ontvang word, word oorgehou vir publikasie in die uitgawe van die volgende week, of as die adverteerder dit verlang, sal dit in die Koerant wat op die pers is as 'n "Laat Advertensie" geplaas word. In sulke gevalle moet die advertensie aan die Beampte oorhandig word **nie later nie as 10:30 op die Donderdag** van die week voordat die Koerant gepubliseer word en dubbeltarief sal vir dié advertensie gevra word.

'n "Laat Advertensie" sal nie sonder definitiewe instruksies van die Adverteerder as sodanige geplaas word nie.

Advertensietariewe

Kennisgewings wat volgens Wet in die Provinsiale Koerant geplaas moet word: R11.50 per sentimeter of deel daarvan, enkelkolom.

Advertensiegelde is vooruitbetaalbaar aan die Beampte belas met die Provinsiale Koerant, Posbus 517, Bloemfontein 9300.

Gedruk en uitgegee deur die Vrystaatse Provinsiale Regering